

חותם פסג תמ

פסג חידושים

פתח-תקוה רחוב שפירא 21 / 26 מיקוד 49491
טלפון 9314766-03, 9303502-03, פקס 9040567-03כתיבה ועריכה: עליזה וורם
עיצוב: דבורה פסטרנק
אייר תשס"ד מאי 2004**"ההגנה" בפתח תקוה – בסיס להקמת "פלוגות השדה"**

יצחק שדה במגדל צדק-1936

פתח תקוה הייתה ראשונה בין המושבות בגילוי בגרות מדינית וארגונית והייתה חלוצה בהעמדת כוחותיה ומשאביה לרשות ה"הגנה". ה"הגנה" הייתה הכוח שנשא באחריות כוללת לבטחון היישוב ושמנע חדירת האויב לפתח תקוה. עליה הוטל לבצע פעילות צבאית נגד השלטון הבריטי ונגד הכנופיות הערביות. בני פתח תקוה השתתפו בכל היחידות הנועזות. בפתח תקוה היו שני קווי חזית: הגבול הדרומי והגבול המזרחי. עם פרוץ התקפות הערבים בשנת 1936 הוגברה פעילות ה"הגנה". התקפות ערביי יהודיה לאורך הקו הדרומי-ב"הדרגה", "היובל" (היום כפר מעש) וגת-רימון, הביאו להגברת השמירה שהתבצעה יום וליילה. העמדות לאורך הקו הדרומי היו קבועות ומאוישות. לכל עמדה מונה מפקד וניתן נשק.

הבעיות החלו גם במזרחה של העיר, לאורך הקו מגדל-צדק-כפר סירקין. במחצבות במגדל צדק עבדו עשרות פועלים יהודים, השליטה במחצבות ועל אזור הגבעות הייתה חשובה מבחינה אסטרטגית לשמירה על העיר. בהתקפות על מגדל צדק חיבלו הערבים במפעלי "אבן וסיד", המתקנים נהרסו והעבודה הושבתה. בפתח תקוה נוצרה אבטלה בתחום עבודת בנין. אי לכך הוחלט ע"י המוסדות להשתלט על המקום ולהפעיל את המחצבות. לצורך זה גויסו שומרים מיוחדים בפיקודו של יצחק שדה.

יצחק שדה לא הסתפק רק בשמירה, אלא אימן את אנשי פתח תקוה באימוני שדה ובשימוש בחומרי נפץ במסווה של פיצוץ אבנים.

מעשה נועז, שפתח תקופה חדשה בדרכי הפעולה של ה"הגנה", עשה יצחק שדה כשיצא בראש יחידה מובחרת והסתער על הבית הערבי בדרך שבין מגדל צדק-לנזלה, ממנו נהגו צלפים לפגוע בעובדים במחצבות. הבית נכבש, והפך לעמדת תצפית לאנשי ה"הגנה". בהתקפה זו הונח למעשה היסוד לפו"ש – **פלוגות שדה, שעברו מהגנה סטאטית על ישובים להתקפה על בסיסים ערביים.**

ראשיתן של "פלוגות השדה" בפלוגה ה"נודדת" בירושלים, אך השלב השני התפתח בפתח תקוה בפיקודם של יצחק שדה ואליהו כהן.

השמירה על כפר סירקין הייתה קשה, עקב קרבתו לכפר הערבי פג'ה. מפקד המקום, א. פולציק, ארגן בעזרת יצחק שדה יחידה מיוחדת, שערכה סיורים באזור מדי לילה.

מצפון לפתח תקוה היה שקט, כי לא היו ישובים ערביים, פרט לשבט אבו-קישק, שכרתו בזמנו ברית שלום עם אנשי פתח תקוה-בתיאורו של אברהם שפירא. שקט זה הופר עם התחברותם של בני השבט לערביי כפר קאסם. הדבר הוביל את "פלוגת השדה המגויסת", שהוקמה בפתח תקוה, לפעולה נגד "כפר קאסם". ועד ה"הגנה" בפתח תקוה דן רבות בנושא ה"הבלגה", אך ריבוי פעולות האיבה של ערביי הסביבה הביאו את "פלוגות השדה" לחדירה אל הכפרים הערבים הסמוכים לשם ביצוע פעולות תגמול נגד קיני המרצחים.

בחוודשים הראשונים אחרי קום המדינה המשיכה "ההגנה" בארגון פעולות ההתנדבות. ודאגה לאספקה צבאית למגדל צדק.

ביבליוגרפיה:

"ההגנה בימי חירום ומלחמה"-ר. יואלי, פתח תקוה, אוגוסט 1978, עיריית פתח תקוה

"אם ועיר", חשביה, עיריית פתח תקוה.

חשביה

- חקרו את תרומת ה"הגנה" בפתח תקוה למערך הכולל של "צבא העם" לפני הקמת המדינה. היעזרו בחברי הארגון הפעילים בסניף המקומי בעיר.
- בברו וציינו, תוך סיורים ברחבי העיר, על אתרים שהיו מוקדי פעילות ה"הגנה" (העזרו בשלטים המנציחים את המקומות והמבצעים).